

PWYLLGOR CRAFFU GOFAL DYDD IAU, 3 CHWEFROR 2022

Yn bresennol: Y Cyngorydd Eryl Jones-Williams (Cadeirydd)
Y Cyngorydd Angela Russell (Is-gadeirydd)

Y Cynghorwyr: Menna Baines, Beca Brown, Anwen J. Davies, Alan Jones Evans, Richard Medwyn Hughes, Gareth Tudor Morris Jones, Linda Ann Jones, Olaf Cai Larsen, Linda Morgan, Beth Lawton a Dafydd Owen.

Swyddogion yn bresennol: Bethan Adams (Ymgynghorydd Craffu), Llywela Haf Owain (Uwch Ymgynghorydd Iaith a Chraffu) a Sioned Mai Jones (Swyddog Gwasanaethau Democratiaeth).

Yn bresennol ar gyfer eitem 5:

Y Cyngorydd Dafydd Meurig (Aelod Cabinet Oedolion, Iechyd a Llesiant), Aled Davies (Pennaeth Oedolion, Iechyd a Llesiant), Mari Wynne Jones (Uwch Reolwr Gwasanaethau Oedolion) a Matthew Hawes (Arweinydd Therapi Galwedigaethol).

Yn bresennol ar gyfer eitem 6:

Y Cyngorydd Dafydd Meurig (Aelod Cabinet Oedolion, Iechyd a Llesiant), Aled Davies (Pennaeth Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant), Rhion Glyn (Pennaeth Cynorthwyol - Oedolion, Iechyd a Llesiant) a Hawis M. Jones (Rheolwr Tîm Prosiectau Oedolion, Iechyd a Llesiant).

1. YMDDIHEURIADAU

Derbyniwyd ymddiheuriadau gan y Cyngorydd Berwyn Parry Jones.

2. DATGAN BUDDIANT PERSONOL

Derbyniwyd datganiadau o fuddiant gan y Cynghorwyr Menna Baines ac Eryl Jones-Williams ar gyfer eitem 5, gan eu bod wedi ymwneud a'r Gwasanaeth Therapi Galwedigaethol yn eu bywydau personol. Gadawsant y cyfarfod yn ystod y drafodaeth ar yr eitem.

3. MATERION BRYD

Dim i'w nodi.

4. COFNODION

Llofnododd y Cadeirydd gofnodion y cyfarfod blaenorol o'r Pwyllgor hwn a gynhaliwyd ar 25 Tachwedd, 2021 fel rhai cywir.

5. DIWEDDARIAD CYNNYDD: GWASANAETH THERAPI GALWEDIGAETHOL

Derbyniwyd cyflwyniad gan yr Arweinydd Therapi Galwedigaethol am y gwaith Symud a Thrin o fewn yr Uned Adnoddau Cymunedol. Manylwyd am y tîm newydd sy'n cynnwys pedwar Therapydd Galwedigaethol ac un Nyrs Gofrestredig; bydd y tîm hwn yn ymwneud yn benodol a'r gwaith Symud a Thrin o fewn y Sir.

Ymhelaethwyd ar bwysigrwydd y gwaith Symud a Thrin, sy'n lleihau'r risg o anafiadau,

lleihau derbyniadau i'r ysbytai a lleihau'r amser sy'n cael ei dreulio yn yr ysbytai. Ychwanegwyd fod y maes yn hanfodol i helpu unigolion i fyw mor annibynnol â phosib gan gadw eu hurddas. Un elfen o waith yr aseswyr Symud a Thrin bydd gofal sengl. Trwy asesu a darparu offer arbenigol ac ymyrraeth amserol gall olygu fod un person yn gallu darparu gofal yn ddiogel. Mae hyn yn rhyddhau capasiti gofalwyr ac yn darparu gofal addas mewn ffordd cost effeithiol.

Adroddodd yr Arweinydd Therapi Galwedigaethol y byddai yn rhannu copi dwyieithog o'r cyflwyniad gyda'r aelodau. Gwahoddwyd yr aelodau i ofyn cwestiynau a chynnig sylwadau.

Yn ystod y drafodaeth, cyflwynwyd y sylwadau a ganlyn gan aelodau:-

- Diolchwyd am yr adroddiad a'r cyflwyniad oedd yn rhoi gwell darlun o'r gwelliannau y mae'r gwasanaeth Therapi Galwedigaethol a'r tîm Symud a Thrin wedi ei wneud i fywydau trigolion Gwynedd.
- Cwestiynwyd sut y byddai trigolion yn y gymdeithas yn dod i wybod am waith y tîm ac os oedd cynlluniau i ymgysylltu a'r cyhoedd er mwyn eu gwneud yn ymwybodol o'r adnodd hwn. Awgrymwyd y gellir rhoi cyflwyniad i fudiadau fel merched y wawr neu sefydliad y merched (WI) fyddai wedyn yn lledaenu'r neges.
- Awgrymwyd y byddai o fudd darparu'r cyflwyniad hwn i holl Gyngorwyr y Sir.
- Gofynnwyd am eglurhad pellach ynglŷn â'r rhestrau aros sy'n dal i fodoli am asesiadau mewn rhai ardaloedd a holwyd faint yw'r rhestrau aros ac os oes modd symud Therapyddion Galwedigaethol rhwng ardaloedd. Cwestiynwyd os ydi'r gwasanaeth yn gyson ar draws y Sir.
- Holwyd os oedd cynlluniau i gyflogi rhagor o Therapyddion Galwedigaethol a gofynnwyd am fanylder pellach ynghylch pwynt 3.7 o'r adroddiad sy'n cyfeirio at swyddi yn y Gwasanaeth Plant a'r Gwasanaeth Anabledd Dysgu.
- Canmolwyd y penodiad o bedwar Therapydd Galwedigaethol a'r Nyrs Gofrestredig i sefydlu'r gwasanaeth Symud a Thrin a diolchwyd am eu gwaith o gefnogi trigolion Gwynedd mewn modd urddasol. Ychwanegwyd ei bod yn braf cael gweld faint o waith sydd wedi ei gyflawni gan y gwasanaeth Therapi Galwedigaethol dros y flwyddyn ddiwethaf. Diolchwyd yn benodol i'r Pennaeth Oedolion, Iechyd a Llesiant, yr Uwch Reolwr Gwasanaethau Oedolion a'r Arweinydd Therapi Galwedigaethol am eu gwaith.

Mewn ymateb i'r sylwadau uchod a chwestiynau gan aelodau, nodwyd:-

- Fod y gwasanaeth yn ceisio lledaenu'r neges am fodolaeth y gwasanaeth drwy aelodau o'r Timau Adnoddau Cymunedol (Gweithwyr Cymdeithasol, Therapyddion Galwedigaethol, nyrsys ardal a meddygon teulu), yn ogystal â cheisio meddwl am ffyrdd gwahanol i gysylltu ag unigolion fyddai'n cael budd o'r gwasanaeth. Ychwanegodd yr Arweinydd Therapydd Galwedigaethol y byddai'n fodlon darparu cyflwyniad ac yn awyddus i bobl wybod fod y gwasanaeth hwn ar gael. Byddai'n hapus i gydweithio efo'r Aelodau a derbyn eu syniadau am sut i gysylltu efo'r cymunedau i ledaenu'r neges. Adroddodd fod y tîm yn weddol newydd a bod bwriad i rannu'r cyflwyniad efo mudiadau'r trydydd sector a gwasanaethau eraill, a'i fod yn

awyddus i gynnwys gwybodaeth yn Newyddlen Gwynedd.

- Cadarnhawyd fod posib symud staff rhwng ardaloedd, mae hyn eisoes yn digwydd; ond mae ceisio cael y staff cywir yn yr ardaloedd sydd eu hangen ar yr amser cywir yn heriol. Nodwyd fod y tîm wedi gorfod blaenoriaethu'r achosion fwyaf brys a dwys dros y flwyddyn ddiwethaf. Eglurwyd fod poblogaeth Gwynedd yn golygu bod rhai ardaloedd yn cael mwy o gyfeiriadau na'i gilydd a gall symud staff i gwrdd â'r gofynion fel maent yn codi achosi problemau a phrinder mewn ardaloedd eraill. Ychwanegwyd fod yr Adran yn ymwybodol o'r heriau ac yn ceisio eu datrys; nodwyd bod cyd-weithio yn digwydd efo'r Brifysgol drwy ddarparu lleoliadau i fyfyrwyr ac yn ariannu hyfforddai i gwblhau'r cwrs gradd Therapi Galwedigaethol. Cadarnhawyd fod y gwasanaeth therapi galwedigaethol wedi ei staffio yn llawn ers dechrau'r flwyddyn ond fod y cyfnod ble roedd swyddi gwag yn bodoli wedi creu llwyth gwaith sydd angen ei dacio. Y gobaith yw y gall y swyddogion newydd gefnogi gyda lleihau'r rhestrau aros.
- Mewn ymateb i'r ymholiad os yw pum swyddog yn ddigon i gefnogi pobl Gwynedd, esboniodd yr Arweinydd Therapi Galwedigaethol bod y swyddogion Symud a Thrin yn swyddi newydd, arbenigol i ategu'r tîm o Therapyddion Galwedigaethol sydd eisoes yn bodoli o fewn yr Adran Oedolion. Eglurwyd fod y swyddi Anabledd Dysgu a Phlant yn ychwanegol i'r swyddi o fewn y tîm Symud a Thrin ac yn ychwanegol i'r swyddi Therapyddion Gweledigaethol sydd eisoes o fewn yr Adran Oedolion. Rhagwelir mewn tair blynedd y bydd tri swyddog cymwysedig arall y gellir eu croesawu i'r gwasanaeth. Mae'r rhain yn hyfforddeion Therapi Galwedigaethol sydd ar gyfnodau amrywiol o gwblhau eu graddau. Ychwanegwyd y byddai'n ddymunol cael rhagor o staff ond bod rhaid bod yn ymarferol a realistig efo'r adnoddau. Er hyn, mae gwaith yn digwydd i geisio pwyso a mesur y galw a cheisio rhagweld pa sgiliau ac arbenigedd fydd ei angen i'r dyfodol pan fydd staff yn gadael h.y. ystyried pa swyddi fydd angen eu llenwi i gyfarch yr anghenion.

Ychwanegwyd na fyddai'r Gwasanaeth yn y sefyllfa y mae ynddo heddiw oni bai am ymyrraeth y Pwyllgor hwn 12-18 mis yn ôl i gael adnodd ychwanegol i sefydlu'r tîm Symud a Thrin. Galluogai hyn y Gwasanaeth i helpu pobl ar yr adeg gywir a bod bellach potensial i symud ymlaen a'r gwaith a chyflawni mwy dros drigolion Gwynedd. Nodwyd ei bod yn parhau i fod yn ddyddiau cynnar ond fod y gwasanaeth Therapi Galwedigaethol mewn gwell sefyllfa nag yr oedd 12 mis yn ôl a gobeithir gallu adrodd ar lwyddiannau pellach y tîm i'r Pwyllgor hwn mewn blwyddyn arall.

PENDERFYNWYD:

Derbyn yr adroddiad oedd yn darparu diweddariad ar y Gwasanaeth Therapi Galwedigaethol.

6. ASESIAID ANGHENION POBLOGAETH GOGLEDD CYMRU

Cyflwynwyd yr adroddiad Asesiad o Anghenion Poblogaeth Gogledd Cymru gan nodi fod yr asesiad anghenion yn cael ei lunio yn ofynnol â Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014.

Adroddodd y Rheolwr Tîm Prosiectau Oedolion, Iechyd a Llesiant fod cais wedi ei wneud i ohirio'r gwaith hwn; credwyd nad oedd yn amserol i'w gwblhau yn ystod cyfnod prysur y pandemig ond roedd y Llywodraeth yn awyddus i'r gwaith fynd yn ei flaen.

Ychwanegwyd ei bod wedi bod yn heriol cwblhau'r gwaith o fewn yr amserlen. Nodwyd fod yr Uned wedi ymrwmo i wneud gwaith mwy manwl ar anghenion pobl Gwynedd gan fod yr adroddiad hwn yn un cyffredinol ar draws Gogledd Cymru; credwyd y bydd llawer o werth i'r asesiad lleol.

Ychwanegwyd y bydd yr adroddiad llawn yn cael ei gyflwyno i'r Cabinet ar y 15^{fed} o Chwefror ac yna i gyfarfod y Cyngor Llawn ar y 3^{ydd} o Fawrth yn dilyn derbyn cymeradwyaeth y Cabinet. Yma ceir sylfaen yr adroddiad sy'n dangos yr hyn mae'r cyhoedd wedi ei nodi am eu hanghenion ynghyd a barn swyddogion proffesiynol a mudiadau trydydd sector. Mae'r asesiad yn seiliedig ar nifer o ymarferion ymgynghori ar draws y Gogledd dros y tair blynedd ddiwethaf ac o holiadur oedd yn agored i unigolion a phartneriaid ei gwblhau.

Dymuna'r Rheolwr Tîm Prosiectau Oedolion dderbyn barn y Pwyllgor ar ba elfennau i ganolbwyntio arnynt yn yr asesiad Gwynedd; disgwylir y bydd yr Adroddiad Asesiad Anghenion Poblogaeth Gwynedd yn barod ym mis Medi 2022. Ychwanegwyd fod croeso i'r Aelodau gyflwyno unrhyw adborth ar ôl y cyfarfod yn ogystal. Rhoddwyd cyfle i'r aelodau ofyn cwestiynau a chynnig sylwadau.

Yn ystod y drafodaeth, cyflwynwyd y sylwadau a ganlyn gan aelodau:-

- Diolchwyd am adroddiad cynhwysfawr a gonest.
- Gofynnwyd sut y bwriedir gweithio efo'r drydedd sector.
- Mynegwyd fod llawer o ganfyddiadau negyddol yn yr asesiad sy'n dangos anfodlonrwydd; cwestiynwyd os yw'n rhoi darlun realistig.
- Gwnaethpwyd sylw fod yr asesiad yn cyfeirio at beth sydd angen ei wella ond bod dim cyfeiriad at yr amserlen na phryd fydd y gwelliannau yn cael eu cyflawni.
- Holwyd am fwy o fanylion ynghylch iechyd meddwl yn enwedig i blant a gofynnwyd pa mor hir ydi'r rhestrau aros. Gofynnwyd a all y Cyngor wneud mwy i helpu'r sefyllfa iechyd meddwl drwy bamffledi neu drwy hyrwyddo ble mae'r cymorth.
- Gofynnwyd i ba raddau mae cydweithio yn digwydd rhwng Awdurdodau Lleol, y sector Gofal a'r Bwrdd Iechyd. Ychwanegwyd fod yr adroddiad yn cyfeirio at ddiffyg cydweithio a chydlynu, cwestiynwyd faint o sylw mae hyn yn ei gael gan yr Awdurdod.
- Gwnaethpwyd sylw fod y pandemig wedi tanlinellu'r diffygion yn y berthynas rhwng y Bwrdd Iechyd a Gofal. Holwyd sut y gall yr asesiad yma gael ei ddefnyddio i gynyddu'r pwysau gwleidyddol ar y Llywodraeth i gyfarch effaith diffyg adnoddau Llywodraeth Leol ar y Bwrdd Iechyd.
- Cyfeiriwyd at Bwyllgor Henoed Gwynedd ddaeth i ben dros gyfnod y pandemig. Teimlwyd fod y cyswllt efo'r henoed a'r mudiadau cefnogol wedi ei gollu. Credwyd fod ymgynghori yn holl bwysig i wybod beth yw pryderon unigolion.

Mewn ymateb i'r sylwadau uchod a chwestiynau gan aelodau, nodwyd:-

- Bod angen cydweithio'n well efo'r drydedd sector; rhaid adnabod beth yw'r ffordd orau i gyflawni hynny drwy drafod efo'r mudiadau. Mynegwyd bod angen cytuno ar ffyrdd gwahanol i ddarparu gwasanaethau sydd yn fwy

penodol i gyfarch anghenion a chefnogi pobl.

- Bod angen gwirio materion yn lleol o fewn y Sir er mwyn cael y darlun llawn a perthnasol i Wynedd. Gall hyn ddangos ymatebion gwahanol. Pwysleiswyd fod angen edrych ar y materion craidd sy'n gallu golygu fod angen trawsnewid gwasanaeth; ychwanegwyd fod hyn eisoes yn digwydd efo rhai elfennau o wasanaethau o fewn yr Adran.
- Y bydd yr asesiad hwn yn bwydo fewn i'r Cynllun Ardal ar gyfer Gogledd Cymru wedi iddo gael ei gymeradwyo gan Gyngorau'r Gogledd. Yna, bydd gwaith yn cychwyn ynghylch sut i gyfarch yr anghenion a'r materion a godwyd.
- Bod cydweithio yn digwydd yn y maes iechyd meddwl; bydd cyflwyniad yn cael ei ddarparu yng nghyfarfod nesaf y pwyllgor hwn a gynhelir ar yr 17^{eg} o Fawrth i roi mwy o fanylion am y datblygiadau. Yn ogystal nodwyd fod gwaith wedi cychwyn i edrych mewn manylder ar rai o'r gwasanaethau sy'n cael eu darparu, bydd ymrwymiad i'w hadolygu. Yn y cyfamser gwerthfawrogir awgrymiadau Aelodau ar sut i wella'r sefyllfa yn y tymor byr. Ychwanegwyd fod angen edrych yn fanwl ar y maes iechyd meddwl a'i ail siapio i gwrdd ag anghenion y dyfodol.
- Bod cydweithio da iawn yn digwydd efo'r Bwrdd Iechyd yn gyffredinol a bod enghreifftiau da i'w gweld o'r cydweithio hyn; nodwyd fod y datblygiad Penrhos yn un esiampl. Nodwyd fod newid systemau a diwylliant yn anodd o fewn sefydliad fel y Cyngor ond fod ceisio cydlynu newidiadau ar y cyd efo'r Bwrdd Iechyd yn heriol iawn. Credwyd ei bod yn mynd i gymryd amser i weithredu newidiadau yn enwedig pan mae prosesau a threfniadau wedi bodoli ers cryn dipyn o amser. Adroddwyd fod pob ymdrech yn cael ei wneud ac edrychir ar gynlluniau sy'n gwneud gwahaniaeth, cydnabyddwyd fod gwaith i'w wneud yma. Ychwanegwyd drwy greu'r asesiad anghenion ar y cyd mae'n rhoi cyfle i adnabod problemau ar y cyd a chyfle i gydweithio ar yr atebion.
- Bod angen targedu a chanolbwyntio ar feysydd penodol. Nodwyd fod y Pwyllgor heddiw wedi crybwyll materion sy'n broblemus fel rhestrau aros maith am asesiadau iechyd meddwl i blant a'r broblem o ryddhau gwllâu yn yr Ysbytai. Bydd angen gwneud gwaith mwy manwl ar y materion hyn ac yna adrodd yn ôl i'r Llywodraeth drwy'r Bwrdd Partneriaeth Rhanbarthol er mwyn dangos beth yw'r sefyllfa yng Ngwynedd.
- Ei bod yn bwysig darganfod problemau bychain cyn iddynt gynyddu. Golyga hyn fod derbyn gwybodaeth yn holl bwysig; elfen arall sydd yr un mor bwysig yw pa ddefnydd sy'n cael ei wneud o wybodaeth sydd eisoes yn bodoli. Awgrymwyd fod Aelodau efo mynediad i wybodaeth ddefnyddiol a bod angen rhannu'r wybodaeth yma yn ogystal â gwella'r cyswllt efo darparwyr gwasanaeth. Credwyd nad oedd angen gwneud llawer mwy o ymarferion ymgysylltu ond yn hytrach tynnu fewn a defnyddio'r wybodaeth a'r dystiolaeth sydd eisoes yn bodoli. Nodwyd y byddai'r tîm adfywio yn siarad efo Gyngorau Cymuned ac yn cymryd cyfleoedd i fynychu cyfarfodydd er mwyn derbyn mewnbyn hollbwysig.

Mewn ymateb i sylwi ynghylch egwyddorion ymgynghori a chydraddoldeb, adroddwyd bydd ystyriaeth yn cael ei roi i'r dyletswydd economaidd gymdeithasol wrth gwblhau'r gwaith manwl ar Wynedd. Adroddwyd bydd mwy o sylw yn cael ei roi yn adroddiad

Gwynedd i'r elfennau hyn a cydnabyddwyd pwysigwydd cyfarch anghenion y grŵp yma.

Mewn ymateb i gwestiwn os oedd cofnod o ddiolchiadau neu werthfawrogiad gan y cyhoedd pan maent yn hapus efo'r gwasanaeth cafodd ei dderbyn, eglurwyd bod y wybodaeth yma yn bodoli. Ychwanegwyd fod angen edrych ar sut i hysbysebu llwyddiannau hyn.

Ychwanegwyd fod y sampl o Wynedd yn un weddol fach; 50 o'r atebion ddaeth o Wynedd. Roedd hyn yn gyfystyr a 14% o gysylltiad yr asesiad. Ategwyd mai darn o waith cyffredinol oedd hwn felly bydd angen ystyried pa ddefnydd fydd yn cael ei wneud o'r canfyddiadau yn lleol, fydd yn ddibynnol ar adnabyddiaeth yr ardal. I gloi nodwyd fod asesu ar lefel unigol yn hanfodol gan gysidro os yw'r hyn sy'n bwysig i'r unigolyn yn cael ei gyflawni, ac os ddim, pam.

PENDERFYNWYD:

Derbyn yr adroddiad, gan nodi'r sylwadau a gyflwynwyd yn ystod y cyfarfod.

Dechreuodd y cyfarfod am 10.30 y.b. a daeth i ben am 12.15 y.h.

CADEIRYDD